

Ärende: VN/15547/2024

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen och 50 § i socialvårdslagen

Lausunnonantajan lausunto

Era synpunkter på att körkortsutlåtandena lämnas utanför den offentliga primärvården

Svenska Finlands folkting (Folktinget) tackar för möjligheten att lämna utlåtande om utkastet till regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen och 50 § i socialvårdslagen. I enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003) tar Folktinget ställning endast till aspekter som berör den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter.

Folktingets bedömning är att de föreslagna ändringarna försämrar den språkliga jämlikheten mellan den finsk- och svenskspråkiga befolkningen, samt att utkastet till proposition inte beretts tillräckligt grundligt i förhållande till dess betydande inverkan på den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter. Folktinget motsätter sig därför förslaget på basen av följande motiveringar.

De tvåspråkiga välfärdsområdena har en skyldighet enligt 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) att ordna social- och hälsovård på både finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer. De tvåspråkiga välfärdsområdena ska även tillämpa språklagen (423/2003) i sin verksamhet. Språklagstiftningen tillämpas i regel inte på privata serviceproducenter.

Propositionens föreslagna ändring att välfärdsområdena i fortsättningen inte ska ha en lagstadgad skyldighet att utföra körkortskontroller, utan att de istället ska utföras av privata serviceproducenter, kommer ha en negativ inverkan på den språkliga jämlikheten mellan den finsk- och svenskspråkiga befolkningen eftersom språklagstiftningen inte tillämpas på privata serviceproducenter. Detta medför en inskränkning av de språkliga rättigheternas tillämpningsområde inom vården och innebär att den svenskspråkiga befolkningen inte längre har en lagstadgad rättighet att få vare sig körkortskontroller, -intyg eller -utlåtanden på sitt eget språk.

Detta är problematiskt då det i nuläget finns stora utmaningar med att garantera tillgången till svenskspråkig service, och att ta bort uppgifter från den offentliga vårdens organiseringsansvar kommer att medföra ännu större utmaningar. I fortsättningen skulle det alltså inte finnas några krav på de serviceproducenter som ska tillhandahålla dessa tjänster för befolkningen att se till att de även tillhandahålls på svenska. Detta skulle bli särskilt problematiskt i de regioner var den svenskspråkiga befolkningens andel är liten, och där det finns stora utmaningar med att garantera ens de lagstadgade offentliga tjänsterna på svenska.

Det är anmärkningsvärt att social- och hälsovårdsministeriet inte har översatt utkastet till proposition i sin helhet till svenska inför remissrundan med motiveringen att "propositionen inte bedöms ha någon betydande inverkan på den svenskspråkiga befolkningen i Finland" (enligt mail från tjänsteman på social- och hälsovårdsministeriet 2.7.24). Detta trots att det i propositionen uttryckligen konstateras att förslaget kan inverka negativt på den språkliga jämlikheten. Det är därmed oklart hur ministeriets prövning lett till att utkastet till proposition inte publicerats på svenska inför remissrundan. Det är även anmärkningsvärt att propositionens stycke om språkliga konsekvenser (under avsnitt 4.2.2) inte har översatts och infogats i det svenskspråkiga sammandraget om propositionens huvudsakliga innehåll. Med andra ord ges inte svenskspråkiga tillfälle att ens ta del av den, mycket korta, språkliga bedömning som görs i propositionen.

Ger utkastet till proposition en tillräcklig och korrekt bild av lagförslagets konsekvenser (avsnitt 4.2)? Har lagförslaget konsekvenser som ännu inte har beaktats i utkastet till proposition?

Trots att det finns privata serviceproducenter som tillhandahåller vård även på svenska finns det i nuläget stora utmaningar med tillgången till svenskspråkig service och skillnaden är stor mellan de olika delarna av Svenskfinland. Det finns en stor brist på svenskkunnig vårdpersonal såväl inom den offentliga som privata sektorn. Utkastet till proposition har inte föregåtts av en tillräcklig språklig konsekvensbedömning, där det borde ha utretts om det finns tillräckliga förutsättningar för att endast privata serviceproducenter ska kunna erbjuda dessa tjänster på svenska i fortsättningen. I den språkliga konsekvensbedömningen borde det utredas och säkerställas att svenskspråkiga genom propositionen inte försätts i en sämre ställning än finskspråkiga ur ett jämlikhetsperspektiv.

Det borde även utredas vad det innebär överlag ur ett språkligt perspektiv att utelämna uppgifter från den offentliga vårdens organiseringsansvar och överlåta dem till privata tjänsteproducenter, som inte heller kommer att ha ett lagstadgat ansvar för uppgifterna, och hur det påverkar de grundläggande språkliga rättigheterna på både kort och lång sikt. De språkliga rättigheterna och tillgången till svenskspråkig service kan garanteras endast då språklagstiftningen är tillämplig. Det bör tas i beaktande och understrykas, att propositionens förslag inte endast handlar om att tjänsterna inte längre tillhandahålls genom det allmännas försorg, utan även om en inskränkning av de språkliga rättigheternas tillämpningsområde inom vårdtjänsterna. Detta beaktas inte i propositionen och bör behandlas i avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen.

Förslaget kommer att påverka befolkningen ur en ekonomisk synvinkel då besök till privata vårdstationer innebär högre kostnader, t.ex. skulle äldre och låginkomstpensionärer påverkas särskilt. I en helhetsbedömning skulle den svenskspråkiga befolkningen påverkas i ännu större utsträckning än den finskspråkiga befolkningen, då svenskspråkiga dessutom förlorar sin lagstadgade rätt att få servicen på svenska. Det bör även beaktas, att trots att organiseringen av körkortskontroller inte skulle vara vare sig välfärdsområdenas eller de privata tjänsteproducenternas lagstadgade uppgift, ställer körkortslagen fortfarande krav på befolkningen att inhämta körkortsutlåtanden. Eftersom dessa handlingar krävs enligt lag för att få ansöka om körkort borde det också garanteras att kontrollerna och utlåtandena kan fås på svenska.

Folktinget önskar slutligen framhålla att det är oroväckande att lagstadgade uppgifter utelämnas från den offentliga sektorns ansvar som ett sätt att balansera de offentliga finanserna, eftersom det påverkar de språkliga rättigheternas tillämpningsområde på ett betydande sätt. Det är även oroväckande om propositionen banar väg för att fler offentliga social- och hälsovårdstjänster överläts till privata sektorn att sköta. Därför borde en grundlig språklig konsekvensbedömning utföras.

Följande fråga riktas till välfärdsområdena: det totala antalet körkortsutlåtanden som utarbetas inom primärvården i ert område årligen? Hur stor del av kostnaderna för tjänsten kan inom primärvården täckas med de klientavgifter som tas ut för tjänsten?

-

Följande fråga riktas till välfärdsområdena: det totala antalet körkortsutlåtanden som utarbetas inom den specialiserade sjukvården i ert område årligen? Hur stor del av kostnaderna för tjänsten kan inom den specialiserade sjukvården täckas med de klientavgifter som tas ut för tjänsten?

-

Följande fråga riktas till privata läkarstationer: Det totala antalet körkortsutlåtanden som utarbetas hos er årligen?

-

Följande fråga riktas till välfärdsområdena och privata läkarstationer: Hur mycket effektiv arbetstid krävs det av en läkare för att utarbeta ett körkortsutlåtande?

-

Följande fråga riktas till välfärdsområdena och privata läkarstationer: Hur mycket effektiv arbetstid krävs det av en sjukskötare för att utarbeta ett körkortsutlåtande?

-

Andra synpunkter på propositionsutkastet?

-

Kotzev Christine
Svenska Finlands folkting